

1. 2022. aasta jäähoki MM-l olid kahe meeskonna peatreeneriteks ühesuguse perekonnanimega mehed, kes sugulased siiski ei ole. **Perekonnanimi?**

2. Maailmas üks tuntud spordi vastasseis, mis on toonud suure hulga pealtvaatajaid on küsitava meeskonna ja vastasvõistkonna Washington Generalsi vahel. Spordiala nimetamata on küsitav meeskond asutatud 1926. aastal Tommy Brooksi poolt Chicagos. **Mis meeskond?**

3. Max Verstappenil on teatavasti käesoleval hooajal juba teine meistritiitel käes. Lisaks tiitlile on ta juba korranud üht prestiižikat rekordit - 13 (või rohkem) etapivõitu ühel hooajal. 13 võitu hooajas on läbi F1 ajaloo saavutanud seni 2 sõitjat. Üheks neist loomulikult Michael Schumacher. **Kes on see teine, kes lisaks eelmainitud rekordile püstitas samal hooajal ka teise rekordi – enim järjestikuseid etapivõite (9)?**

4. Järgmisel kuul algavad järjekordsed meeste jalgpalli MM-võistluste finaalturniiri mängud, mis peetakse kaheksal Katari staadionil. Kolm neist asuvad Al Rayyani linnastus ja kannavad nimesid **Ahmad bin Ali, Education City ja Khalifa International**. Kaks staadionit asuvad Dohas ja

kannavad nimesid **Al Thumama ja Stadium 974**. Lisaks on üks MM-i staadion Al Khoni („**Al Bayt**“), Al Wakrah („**Al Janoub**“) ja Lusaili („**Lusail Iconic**“) linnas. **Missugusel staadionil toimub MM-i finaalmäng 18.12.2022?** See on suurim pealtvaatajatele mõeldud kohtade poolest (80 000) ja siin peetakse Argentina, Mehhiko ja Saudi-Araabia vahelised mängud C-grupis. Lisaks peetakse siin kaks Brasiilia mängu (G-grupp) ja Portugali – Uruguai mäng (H-grupp), samuti üks 1/8 finaali, üks veerand- ja üks poolfinaali.

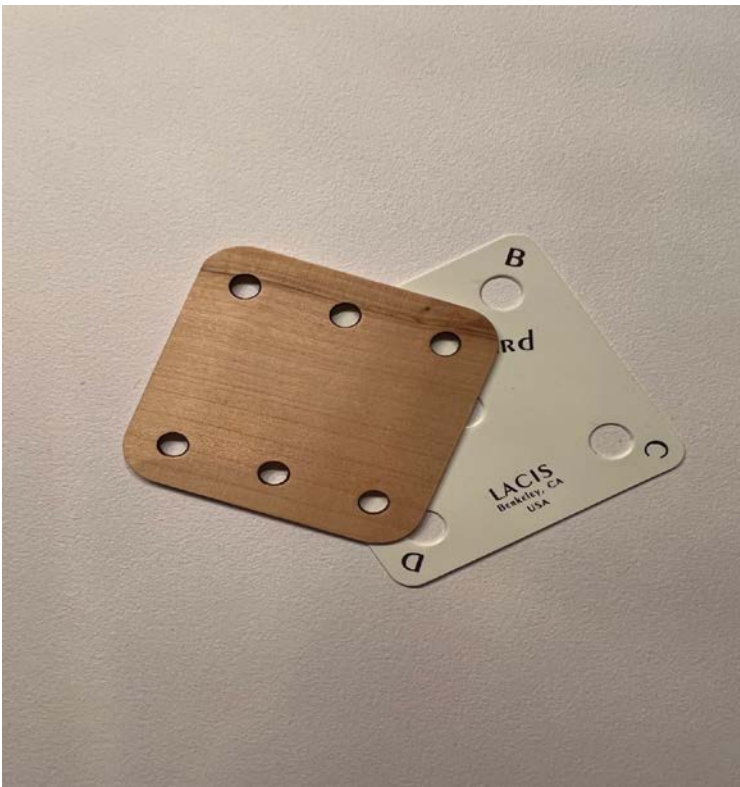
5. **Küsime kõrgushüppajat**, kes on nii juunioride kõrgushüppe tippmargi (2.37) kui ka üle 35-aastaste rekordi (2.31) ning üle 40-aastaste parima tulemuse (2.28) omanik. Osales kaheksal MM-l ja kuutel olümpiamängudel. Nii OM kui MM parim koht oli neljas, ühe korra on võitnud nii Euroopa meistrivõistlustel kui ka Euroopa sisemeistrivõistlustel. Tema tütar käib isa jälgedes ning on juba kuni 17-aastaste tippmargi üks kaasomanik koos meie Karmen Bruusi ja veel nelja sportlasega ning täiskasvanute EM-i pronksmedali võitja.

6. Eelmine nädal avati Konstantin Pätsu kuju. Konstantin Pätsu ajal 1934. a-l soetas riigikantselei Oru lossi esindussõidukiks USA Indiana osariigis toodetud STUDEBAKER..... Küsitav mudeli nimi oli aga Euroopas vastuvõetamatu esindusautoks monarhiale ning mudeli nimi nimetati Commanderiks. **Küsime mudeli nime, mis oli Konstantin Pätsu esindusautoks?**

7. Küsitava metalli avastasid 1863. a Ferdinand Reich (1799 – 1882) ja Hieronymus T. Richter (1924 – 1898). Keemilistelt omadustelt sarnaneb alumiiniumiga. Kui seda metalli painutada, siis laseb ta sarnaselt tinaga kuuldavale „valukriiksatusel“. Kuid erinevalt tinast ei karda see element külma. Temast tehakse aktseptorlisandeid ja ta on kasutuses külmutusseadmetes, joodistes ja LCD vedelkristallkuvarites, mis võimaldavad töötada viimastega -10° kuni 70° C vahemikus. Selle pehme metalli eriliseks omaduseks on kleepuvus, mis võimaldab teda kasutada väga erinevates valdkondades. Muidugi on selle tõttu tšingimaakidest toodetava elemendi hind tõusnud mitmekordselt. Vastupidiselt arvatavale ei ole see metall saanud nime mitte maa (riigi) vaid hoopis värvi järgi! **Mis element?**

8. 2020. aastal sai Emmanuelle Marie Charpentier koos Ameerika Ühendriikide biokeemiku Jennifer Doudnaga Nobeli keemiaauhinna. Tegemist oli esimese Nobeli auhinnaga teaduse alal, mis anti samal aastal kahele naisteadlasele. Nende töö auhindamine tunnustab uut ja tõhusat elukoodi ümberkirjutamise vahendit. **Mis on selle revolutsioonilise meetodi kuuetäheline lühend?**

9. Küsimus käsitöö vallast. **Mis on pildil oleva tarviku nimi?**

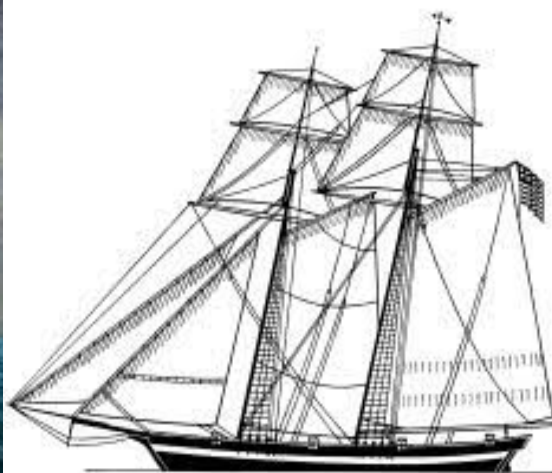
10. **Kui kiiresti sõitis esimene kiiruseületaja?** 1899. aastal ületas taksojuht New Yorgis lubatud kiirust ja vahistati. Ajalehe The New York Times teatel pidi ta öö veetma vanglas. Lubatud kiirus oli tol ajal 13 km/h sirgel teel ja 6 km/h kurvides. +2 annab 1 punkti.

11. 16. mail 2022 sai Prantsusmaa läbi ajaloo teise naispeaministri. Esimene oli ametis aastatel 1991-1992. Kes on need kaks daami?

12. Joseph Goebbels (Saksamaa), William Henry Harrison (USA), Mihhail II (Venemaa), Louis XIX (Prantsusmaa), Kunwar Nau Nihal Singh (India). Mis neid ühendab? Nimekiri ei ole ammendav ja võib tulevikus muutuda.

13. Küsitav kiirpurjelaev konstrueeriti Euroopa ja Ameerika laevaehitajate poolt 19. sajandil avamerel seilamiseks. Kaupmeestel oli tekkinud vajadus kaupu suurtelt kaugustelt kiiresti koju tuua. Kui tolle aja kaubalaevad suutsid läbida umbes 275 km ööpäevas, siis see laev võis jätta selja tahta üle 450 km ja tippkiiruseks oli 37 km/h. Aurulaevade ilmumisega 19. sajandi lõpus kadusid need laevad kasutusest. Mis purjelaev?

14. 1945.a. ÜRO asutajaliikmeid oli 50 riiki pluss Poola ja ka Ukraina NSV ning Valgevene NSV. Asutajate seas oli veel kaks riiki, kes 1945 ei olnud iseseisvad. Otsida tuleks neid Aasiast. Mis riigid?

15. Eestis on teadaolevalt ainus eestlastele pühendatud raudteepeatus. Tallinnas asub selle peatuse lähedal ka küsitavale ajaloolisele isikule pühendatud tänav. Ei ole teada, et küsitav isik oleks Tallinnas või selle läheduses viibinud, kuid vihjena selles piirkonnas toimus küsitava isiku eluajal suur lahing, mida vihjena ei mainiks. Kellele on pühendatud Tallinnas raudteepeatus ja tänav?

16. Me kõik teame, et märtsiküüditamine oli 1949. aasta 25. märtsist kuni 28. märtsini. Kuid 1. aprillil 1949. a. toimusid koos kahe Eesti suurkuju matused, mis olid arvestades tollast aega üsnagi rahvarohked. Esimene isik elas aastatel 3. oktoober (vkj 21. september) 1884 Tallinn – 29. märts 1949, Tallinn. Teine 30. märts 1897 Pärnu – 28. märts 1949, Tallinn. **Kelle matused** tõid rahvamassid kokku vahetult peale märtsiküüditamist?

17. Tema vanaisa ja onu olid USA senaatorid ning isa esindajate koja spiiker. Lõunaosariiklasena on ta öelnud, et isa hoiatas teda meeste ja alkoholi eest, kuid naiste ja kokaiini kohta ei öelnud midagi. Peamiselt lavanäitlejana mängis ta ka mitmes silmapaistvas filmis, sealhulgas auhinnatud osatäitmisel Alfred Hitchcocki filmis "Päästepaat" (1944). Kokku oma karjääri jooksul tegi ta ligi 300 filmi-, lava-, tele- ja raadiorolli. **Kes?**

18. 23.10.2022 pidi toimuma selle ansambli kontsert Tallinnas nende 40. aastapäeva tuuri raames. See jäi mingitel põhjustel ära ning on tühistatud ka järgmised üheksa kontserti. Bändi asutasid Scott Ian ja Dan Liker. Seda ansamblit peetakse üheks "Suurest Neljast" 1980-ndate thrash metali žanris. Avaldanud 11 stuudioalbumit ja 26 singlit (sealhulgas koostöös Public Enemyga), müünud üle 10 milj. plaadi. **Mis ansambel?**

19. Üks tähtsamaid manierismi kunstnikke oli kullassepp, skulptor, maalikunstnik, sõdur ja muusik. Tema kuulus autobiograafia on tõlgitud paljudesse keeltesse. Sündinud Firenzes pagendati ta varases nooruses sünnilinnast väidetava osaluse eest kakluses. Seega ei piirdunudki tema varajane kunstiline koolitus üksnes Firenze kullassepa Marconega (Antonio di Sandro), vaid ta sai koolitust ka Siena kullassepalt Francesco Castorolt. **Kes?** Näete kunstniku büsti Firenze Vanal sillal ja tema üht tuntumat teost.

20. Hornbosteli-Sachsi muusikainstrumentide liigituse järgi jagunevad need: idiofonid, membranofonid, kordofonid, aerofonid ja elektrofonid. **Mille järgi instrumente liigitatakse?**

21. Mis on Venemaa lõunapoolseim sadam ja kus ta asub? Sadam on nime saanud Pärnus 1819. a. (vana kalendri järgi) sündinud Venemaa meresõitja ja riigimehe järgi. Ta käis ümbermaailmareisil fregatil „Pallada“, oli suurvürsti kasvataja, juhtis sõjalaevade uurimisekspeditsiooni põhjameredele. Oli ka Venemaa teedeminister, teaduste akadeemia ja Vene geograafia seltsi auliige, Venemaa riiginõukogu liige, kindraladjutant ja admiral. Tema nime kandis Pärnus tänav, mis alles 1948. aastal nimetati Oktoobri tänavaks ja praegu kannab Suur-Posti nime. Sadama asukohaks piisab krai nimetamisest.

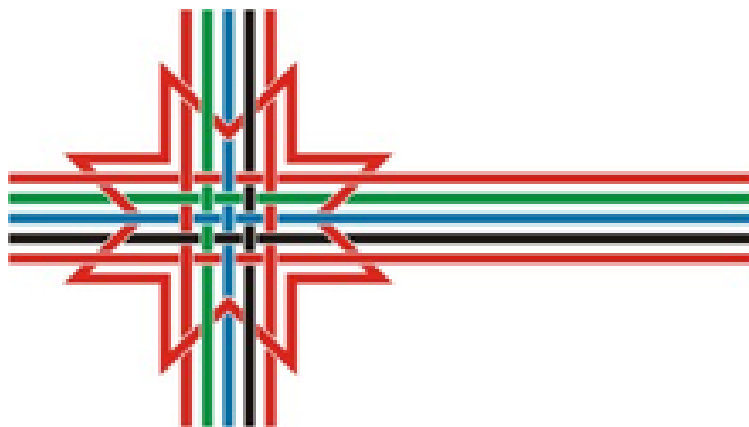
22. Mandrid teatavasti triivivad. Maakera ajaloos on olnud suuri hiidmandreid (näiteks Pangaea ehk Pangea), mis on lagunened väiksemateks. Teadlased on püstitanud hüpoteesi, et järgmise etapina hakkavad koonduma Aasia, Ameerika ja Austraalia ning kaduma hakkab Vaikne ookean. On välja pakutud ka uue hiidmandri nimi. Mis nimi?

23. Lisaks meile tuntud maismaa rändrahvastele on tänapäevani veel võimalik kohtuda meredel oma elu mööda saatvate hõimudega. Nad on maailmas tuntud malaikeelse nimega oranglaut („merenimene“). Mõned nende kogukonnad on üsna inimpeglilikud, teised vastupidi vägagi suhtlemisaltid ja saanud seetõttu hüüdnime „meremustlased“. Tänapäeval jäävad nende asualad Andamani mere (Läänes) ja

Uus-Guinea saare (Idas) ning Luzoni saare (Põhjas) ja Arafura/Timori mere (Lõunas) vahelisele maailmamere osale. Lõviosa oranglautidest liigub veesõidukitel ühest jõesuust teise ja ühelt asustamata saarelt teisele. Enamik neist elab kolme suure saare rannikuvetes: (1) pindala 748 200 km², ca 25 milj elanikku; (2) 443 100 km², ca 58 milj el; (3) 174 600 km², ca 20 milj el. **Mis saarte ümbruses võib igapäevaselt kohata merenomaade?** Kaks õigesti nimetatud saart kolmest toob 1 punkti.

24. Selle lipu autoriks on mõneti üllatavalt Varssavi Ülikooli doktorant Szymon Pawlas. Eestis tõi lipu avalikkuse ette Rein Sikk Kohtla-Järve raamatukogus oktoobris 2014. Lipul on nii pooldajaid kui vastaseid. Vihjeks ütleme, et see on mõeldud ühendamiseks neid, kellel oma ühised ametlikud sümbolid veel puuduvad.

25. Kus Portugalis peeti 1875. a riigi esimene reeglitepärane jalgpallimatš. Koht on jäänud ka hiljem tugevalt jalgpalli lembeseks – näiteks kannab piirkonna peamine lennujaam 2016. aastast ühe kuulsa jalgpalluri nime.

26. Tippmälutreeninguks sobib selle maailmakuususe täisnimi, mis oli ... Diego José Francisco de Paula Juan Nepomuceno Cipriano de la Santísima Trinidad Ruiz ... (sünnitunnistuse järgi) või ... Diego José Francisco de Paula Juan Nepomuceno María de los Remedios Crispiniano de la Santísima Trinidad Ruiz y ... (ristimistunnistuse järgi). Laste mälutreeninguks on sobiv järgmise tegelase nimi: Pipilotta Viktuaalia Rullkardiine Piparmünta ... Pikksukk. **Mis nimed võime kirjutada punktiiridele?**

27. Venemaa naaberriikides ei avata just tihti ausambaid vene valitsejatele. See ausammas avati Turus 2012. Töö tehti Vene Föderatsiooni tellimusel, autoriks Andrei Kovaltšuk. Skulptuurigrupp kujutab biidermeiertoolis istuvat Vene tsaari Aleksander I ja tema kõrval seisvat tulevast Rootsi kuningat Karl XIV Johanit. Ajaloolise kohtumise ajal kandis Jean-Baptiste Bernadotte rootsi tiitlit hertig av Finland (soome herttua Kaarle

Juhana). Naljaga pooleks on öeldud, et töö nimeks on: „Aleksander I pakub hertsog Karlile istet“. Tegelikult skulptuurigrupi nimeks olevat siiski „Aleksander I ja hertsog Karl Johan arutavad kuidas saada“. **Missugused kaks sõna punktiiridele sobiksid?**

28. Tartu nooremäpõlve literaatide ja kirjandusteadlaste hulka kuulub ka fotol kujutatud. Ta sündis 29. I.1985 Tartus ja veetis lapsepõlve Tartumaal Haigel ja hiljem Rõngu jõe ülemjooksul oleva Kiivita oja kaldal asuvas esivanemate talus. Õppis Rõngu Keskkoolis, Mart Reiniku Gümnaasiumis ja Tartu Ülikoolis. Tähelepanu tõmbas 2018 „Sirbis“ ilmunud arvustusega Ervin Õunapuu jutukogu „Eesti gootika XX“ kohta, mis kandis pealkirja Heinsaar + Kender = Õunapuu.

Hiljem näitas ta artikliga „Lastesürrealist Marko Kompus“ seda, missugust luulet teismelised ja mürsikueas poisid loeksid. 2020 Kirjastuses Henrik ilmunud teoses „Alati nii järsku“ käsitleb ta ka oma lapsepõlve ja 2022 Kastani Tänav Kirjastuses ilmunud raamatus „Hoog“ alkoholismi probleeme läbi erinevate inimeste mälestuste. **Kes on pildil?**

29. Täna 200 aastat tagasi astus tulevane kuulus kirjanik oma kodumaa pealinnas asuvasse Slagelse ladina kooli ja palus end kooliõpilaseks vastu võtta. Sündmus ei väärriks tähelepanu kui me ei teaks, et see pikakasvuline õpilane oli 17-aastane ja tema klassikaaslased 11-aastased. Siis ja tänapäevalgi kaasneb sellega koolikiusamine narrimise näol. Sündmuste sellise arengu põhjustas vaesus perekonnas, kuhu küsitav ainukese lapsena sündis. Tema isa oli kingsepp, kes uskus end olevat kõrget päritolu ja ema hariduseta pesunaine. Samal 1822. aastal ilmus tema esikteos, mille autoriks oli märgitud Villiam ... Walter. Pseudonüümiks võttis ta W. Shakespeare ja W. Scotti eesnimed, mille vahele põimis oma eesnime. Kui ta 4. augustil 1875 Rolighedis suri, siis oli ta juba maailmakuulus ja maeti pidulikult pealinna. **Kes on see mitmtkõlgne kirjanik?**

30. Tšehhi teadlane Bedřich Hrozný oli esimene, kel õnnestus 1917. a. taas ... kiilkirja lugeda. Hiljem koostas ta ka ... keele grammatika. **Mis keele kiilkirja suutis teadlane dešifreerida?** Selle keele kõnelejad olid esimesed, kes õppisid sulatama ja töötlemata üht inimkonna ajaloos tähtsat materjali ning valmistama sellest relvi ja tööriistu.

31. Kes on meie „kõige öisem öökull“? Ta muutub aktiivseks alles täieliku pimeduse saabudes, armastab pesa ehitada südalinna parkidesse ja kalmistutele. Rahvasuus tuntud kui „suuris-pea“ kull. Võrreldes teiste kakulistega on tema tiivad laiemad, lühemad ja ümaramad. 2009. a. lindu peetakse kõige parema nägemisega kaklaseks (kakuliseks), tema nägemine on hämaras umbes 100 korda parem kui inimesel.

32. Maailma suurimaks organismiks pindala poolest peetakse USA Oregoni osariigis asuvat mugul-külmseent, mis laiub umbes ühel ruutkilomeetril. Massi poolest ületab seda aga ühe puuliigi Pando puistu Utah` osariigis, mis kaalub koguni üle kuue tuhande tonni ja seda saab lugeda üheks organismiks. **Mis puuliik?**

33. Erinevate allikate põhjal konkureerivad maailma vanima psühhedeelikumide tiitlile kaks ainet. Esimeseks neist on psilotsübiin, mis leidub üle 180-s seeneliigis ja mille esimesed vihjed pärinevad 7000-9000 aasta vanustelt koopamaalingutelt Alžeerias. Teiseks on aga ..., mida saadakse peyote kaktustest Kesk-Ameerikas ja mille kasutamist usutakse olevat levinud ca 6000 aastat tagasi. **Mis on see teine aine?**

34. Teadlased on viimastel aastatel tõestanud, et haidel on maailmameres veel üks oluline roll täita. Näiteks tuunid rivistuvad selleks haide selja taha, kuid väiksemad kalad parvlevad niisama ümber haide. Väikeste ja aeglaselt ujuvate kalade puhul mängib suurt rolli see, kas hai on äsja toitunud ja seetõttu loid või on päeva-aeg ja osa haisid lihtsalt magavad. Vihjeks võib öelda, et vastuseks piisab ühest sõnast. **Mis see on?**

35. Pildil on söödavate viljadega taim. **Mis taim?**

36. Rasvkude on inimkehas kaht tüüpi: valge ja ... Küsitav ehk hea rasv kahandab paljude haiguste riski ja aitab hoida kehakaalu normaalse. Kui tavaline valge rasvkude salvestab energiat, siis hea rasv kulutab seda. Nimelt aktiveerub see külmaga ja hakkab soojust tootma. **Mis värvi on hea rasv?**

37. Kõik on kuulnud S-klassi Mercedest. Kuid tuntud on küsitava ettevõtte S-seeria tooted, ehk leiata mõnda tuttavat: S-20; S-20BS-30 (AC-221; AC-222); S-30B; S-50B; S-90 (35AC-212 kahe lülitiga; 35AC-012 ühe lülitiga); S-90B; S-90D; S-100D; S-90F; S-20K, S-30K, S-40K, S-90K; S-40M; S-250M; S-125J; S-125; S-150; S-30D6; S-90L; S-50L; S-40L; S-400; S-300; S-500; S-300P; S-300P1; SM-300. **Mis tootegrupiga on tegu (1 punkt) ja küsime kaubamärki, sest tehas kandis ka teist nime (1 punkt)?**

38. Veel üks küsimus kahest naisest. **Mis neid ühendab? Kaks punkti saab ka nende perekonnanimede eest.**

39. Ameerika teadlane Donald J. Kessler hoiatas juba 1978. a., et tulevikus võib inimkonda ähvardada uutmoodi oht. Seda põhjustab tema ja ta mõttekaaslaste arvates riikide egoism tipptehnoloogia kasutamisel nii sõjalises kui majandusvallas. Üks kurjakuulutavam juhtum leidis aset 11.01.2007 esemega, mille nimi lühidalt FY-1C. **Mis sündroomi või efektiga on tegu? Mis objektiks muutus FY-1C?**

40. Ersa keeles „Песь вадря, веся вадря“, sama mari keeles „мучаш сай, чыла сай“. **Tõlkige see lause eesti keelde.**

Vastused

1. Jukka (Soome) ja Kari (Tšehhi) Jalonen, RH
2. Harlem Globetrotters, SA
3. Sebastian Vettel, DR
4. Lusail Iconic, VT
5. Dragutin Topić, tütar Angelina Topić, RH
6. Dictator, SA
7. Indium, VT
8. CRISPR, MK, RH
9. Kõla, kasutatakse kõlavööde kudumiseks, TK
10. 19 km/h, RH
11. Edith Cresson ja Elisabeth Borne, RH
12. Kõige lühemat aega (vastavas) oma ametis olnud. J. Goebbels, kantsler, 1 öö; W.H. Harrison, president, 32 päeva; Mihhail II, imperaator, vähem kui päev; Louis XIX, monarh, u 20 min; Kunwar Nau Nihal Singh, maharadža, 1 päev, KK
13. Klipper, RH
14. India ja Filipiinid, MK
15. Vesse, SA
16. Paul Pinna ja Agu Lüüdik, SA
17. Tallulah Brockman Bankhead, VT
18. Anthrax, RH
19. Benvenuto Cellini, RH
20. Heli tekitamise viisi järgi, UK
21. Possiet Primorski kraisis, RH, MK
22. Amasia, RH
23. Kalimantan ehk Borneo, Sumatra ehk Sumatera, Sulawesi ehk Celebes, VT
24. Soomeugrilaste lipp või uurallaste lipp. VT
25. Madeira (lennujaam on Cristiano Ronaldo nimeline), MH
26. Pablo Picasso ja Eefraimitütar, VT
27. Napoleonist jagu (võitu) või Rootsile Norrat, VT
28. Piret Pöldver, VT
29. Hans Christian Andersen, VT
30. Hetiitide e.hettide kiilkiri. MK, RH
31. Kodukakk. MK, RH
32. Haab, RH
33. Meskaliin, DR
34. Sügamine, VT
35. Kuslapuu, RH
36. Pruun, RH
37. Kõlarid, kaubamärk Radiotehnika, SA
38. Eesti juurtega naiskosmonaut ja -astronaut Julia Peresild ja Nicole Aunapu Mann, RH
39. Kessleri efekt, kosmoseprügi, VT
40. „Lõpp hea, kõik hea.“ RH

DR – Daniel Rüsse, KK – Kaisa Kukk, MH – Mart Hiob, MK – Mart Kiisk, RH – Rein Hiob, SA – Siim Avi, TK – Tiina Kukk, UK – Urmas Kukk, VT – Veiko Tonts